

kunnen baren. Als in een eerste klap deze toeleveranciersbedrijven hard worden geraakt, kan een sneeuwbal gaan rollen. In een tweede klap worden de verbruikers van producten uit de energie-intensieve industrie getroffen. “Als de productie in de chemische industrie, de staalindustrie of de glasindustrie geremd zou worden, zou dit ook negatieve gevolgen hebben voor de Duitse auto-industrie, de machinebouw en de elektrotechniek.”

Een afscheid van gas uit Rusland kan de industriële bevoorradingsketens verder door elkaar schudden. Duitsland is net als in eerdere crises een kwetsbare schakel, zegt Heymann. “De Duitse economie wordt al van verschillende kanten uitgedaagd. De tekorten aan materialen zijn al groot. De dynamiek in de wereldhandel neemt af. De demografie zet het arbeidsaanbod onder druk. Duitsland en zelfs Europa als geheel kan daar als industriële vestigingsplaats structureel onder lijden”, aldus Heymann.

In zijn research wijst hij ook op een mogelijke derde klap: hogere energieprijzen hebben een negatief effect op het beschikbare inkomen van de huishoudens. Het kan burgers ertoe aanzetten meer te sparen. Dit kan de consumentenbestedingen drukken. Ondernemingen zullen misschien minder bereid zijn om te investeren. De staatsschuld kan toenemen door hogere uitkeringen aan bedrijven en huishoudens.

STAATSPARTICIPATIE

De staalindustrie in Duitsland heeft al jaren te kampen met internationale concurrentie en staat nu voor nog grotere uitdagingen. Een van de voorlopige uitkomsten van de oorlog in Oekraïne is dat de Duitse politiek zich duidelijk sterker positioneert in de economie.

De greep op de energiewereld wordt verstevigd. Politici pleiten

voor het opvoeren van de staatsparticipaties in bedrijven die in sleutelsectoren actief zijn. De oorlog in Oekraïne en de daaruit voortvloeiende energiescheiding met Rusland, kan samen met de ecologische uitdagingen voor de langere termijn weleens te groot blijken voor bedrijven als ThyssenKrupp.

SPD-politicus Thomas Kutschaty uit industriedeelstaat Noordrijn-Westfalen wil alles op alles zetten om ervoor te zorgen dat staal in de toekomst niet

**DUITSLAND
BOUWT IN HOOG
TEMPO AAN
ALTERNATIEVEN,
BIJVOORBEELD
MET DE BOUW
VAN TERMINALS
VOOR LNG**

alleen nog maar in China en India wordt geproduceerd. “Een overheidsdeelname van maximaal 25 procent heeft een sterke invloed op andere investeerders en werkt ook stabiliserend. Het geeft het signaal af dat de staat ook gelooft in succes.”

Of beleggers daar blij mee moeten zijn, is de vraag. De staat is volgens hem een prima aandeelhouder om erbij te hebben, maar voor internationale investeerders vaak een rode vlag. Deelstaat Nedersaksen heeft al jaren

